agent

EESTI KUNSTIMUUSEUMI AJALEHT
NR 18 **NOVEMBER** 2009

Andres Tolts. Tolts, Keskküla, Siim ja teised paadisõitjad. 1971. Õli, assamblaaž. Erakogu

EESTI KUNSTIMUUSEUM 90

Andy Warhol. Mao Zedong. 1972. Siiditrükk. Malmö kunstimuuseum

Jänes, Mao ja Siga

Popkunst Kumus

See justkui väikese trükiveaga looma-anekdoodi tegelaste nimekiri reastab Kumu näituste tuntumad pop-kangelased, kelle triloog tõestab, et popi keel on universaalne nii siin- kui sealpool väikest ja suurt vett.

Näiliselt kartliku hädapunni Jänese roll naljalugudes kavala manipulaatorina on teada. Siin esindab ta Leonhard Lapini armastatuima teose „Jänku suudlus" (1970) kaudu eesti popkunsti, mis tundub olevat meie kunstiajaloos vaid arglik pisifail, süvenemisel paisub aga oluliseks väärtushinnangute murranguks nii esteetilises, sotsiaalses kui ka poliitilises tähenduses. Selles mõttes on eesti pop muidugi täielik jänese triumf. Lapini suudlev jänku on samuti esmapilgul lihtsalt magusas vormistuses nunnu lihavõttekaardi kitškujund, lähemal vaatlusel aga osutub koletiseks. Tööd võib tõlgendada seksuaalse vägivalla võtmes: näib, et tütarlaps, keda kalkide punasilmadega jänku pigistab, ei naudi oma olukorda. Seksuaalsuse teema, mille üheks põhimeistriks eesti kunstis võiks Lapinit rahulikult pidada, on muidugi popkunsti kaaslase, seksuaalrevolutsiooni pärand, mis Nõukogude ühiskonnas kandis topeltvabaduse tähendust. Kõik paheline ja erutav oli sotsialistlikus süsteemis keelatud.

Popkunst Kumus

POPkunst Forever!
Eesti popi ülevaatenäitus Kumu suures saalis keskendub 1960. aastate teise poole ja 1970. aastate alguse popkultuurile omaaegses Nõukogude kultuurisfääris. Kuraator Sirje Helme.
Avatud 27.11.2009–11.4.2010

I love Malmö
Näitus on Kumu kuraatorite valik Malmö kunstimuuseumi kollektsiooni põhjal, soovist pakkuda Eesti kunstipublikule võimalikult ülevaatlik ja kaasahaarav tänapäeva kunsti järeleaitamistund. Alateemade kaupa üles ehitatud näitusel on lisaks nüüdiskunstile välja pandud ka möödunud ning ülemöödunud sajandi kullaprooviga klassikat, mis aitab jälgida nii kesksete teemade kui ka kunstikeele arengut läbi aegade. Kuraatorid Maria-Kristiina Soomre ja Eha Komissarov.
Avatud kuni 17.1.2010

Harro! Soome popkunsti klassik
Näitus tutvustab Turu kunstniku Harro Koskineni (s 1945) popperioodi loomingut, mille üheks tuntuimaks kujundiks on paks erksavärviline siga, kellele kunstnik on andnud inimlikud omadused. Harro oli üks 1960.–1970. aastate Soome vaimukamaid ja teravapilgulisemaid kunstnikke, kelle kriitika väikekodanliku elulaadi vastu tekitas alalhoidlikus publikus ja võimuesindajates omal ajal aktiivset vastuseisu. Kuraator Mia Haltia (Turu kunstimuuseum).
Avatud kuni 28.3.2010

Harro Koskinen. Seapere. 1969. Installatsioon. Turu kunstimuuseum

Leonhard Lapin. Jänku suudlus. 1970. Litograafia. Eesti Kunstimuuseum

Popifail pole eesti kunstis tervik lik ja selle sisu pole tihtipeale eriti professionaalnegi (kohalik popkunsti lugu on seotud eelkõige kolme üliõpilaste rühmitusega: ANK'64, Visarid, Soup'69). Samuti ei kujunenud popist Malle Leisi kõrval ühelegi teisele kunstnikule päris oma meediumi. Siiski süstis see meie ühiskonda uusi ideid ja energiaid. ANKi puhul oli see uus kohati lihtsalt ilusa, värvilise ja õnneliku lillelapseliku elu lubadus sovetliku allakäigu halluses, aga kitšilt laenatud popiesteetika imbus tasapisi ametlikku kunsti ja disaini ning muutis siin põhjalikult vaataja ilunärvi. Sellest sai kunsti noorenduskuur ja eesti kunsti kõrgaeg, mida meenutatakse tänaseni.

Teine, palju hõredam ja segasem popkunsti liin, kust pärineb Jänes-heeros, on seotud rühmitusega Soup'69, mille liikmed inspireerusid ameerikalikust popist ja Nõukogude propagandast küllastunud argielust, võtsid teadlikult kasutusele kitši ja irioonia ning pakkusid end avalikult välja alternatiivse kunstimaailma esindajatena. Pop oli vabadus, selle kaudu sai ühiskonna ja võimu üle ironiseerida. Pop oli mäng, kus meediumid ja tehnikad kaotasid hierarhilise tähenduse ja tavavõtteks sai tsiteerimine (Warholi Campbelli supipurk Lapini kujundatud Soup'69 rühmituse näituse plakatil on siin vahest lihtsaim näide). Pop oli narkootiliselt psühhedeelne (Kaljo Põllu ja Visarid, Aili Vint jt) ning süüdimatu. Ja vaat et kõige olulisem – pop oli „õigeaegne". Meie loo eri rahvustest kangelased on praktiliselt üheealised!

4 + 1 Mao Zedongi

Mao seeria (1972) Andy Warholilt on kahtlemata Kumu popinäituste staarikamaid teoseid. „Popiühiskond" on üks teematuba Malmö kunstimuuseumi nüüdiskunsti kogude põhjal kokku pandud näitusel Kumu kaasaegse kunsti galeriis. Nii nagu Lapini Jänes, on ka Mao Zedongi kuju üsna ambivalentse tähendusega: kommunismiideoloog ja kultuurirevolutsiooni sütitaja, 1960. aastate vasakpoolse noorsoo kangelane oli samas kümnete miljonite inimeste hukkumise eest vastutav julm diktaator.

Warholi kontseptuaalselt nutikad sõnavõtud, glamuurne elu ja nendega otseselt seotud loomingu retseptsioon on suuresti määranud märksõnad, mille kaudu klassikalist popkunsti kirjeldatakse. Ameerika popkunsti superstaar käsitleb Maod puhtvisuaalse meediamärgina ning hoidub kergelt loetavatest väärtushinnangutest. Neli sarnast, kuid pisut erinevas tehnikas Hiina esimeest moodustavad kena tapeedimustri, mille üle ju eriti pead ei murra. Warholi Maomustri aluseks on ametlik paraadfoto, kus me näeme diktaatorit sõbraliku, isegi naiselikult pehme ja leebe naeratusega. Popkunsti muide ongi seostatud naiselike väärtuste fookusesse toomisega. Kõik need kodused argikeskkonnad, tarbeesemed ja toiduained kuulusid ju eelkõige naiste maailma. Juhuse tahtel on „I love Malmö" näitusel aga veel teinegi Mao-töö. Rootsi kunstikuulsuse Öyvind Fahlströmi enam kui kümme aastat varasemal sürreaalsel graafilisel lehel „Eddie kõrbes" (1961) lüpsab sootuks kurnatuma välimusega Mao vibreerivat lehma. Idealiseeritud meediaikooni asemel esitletakse siin absurditegelast, kelle tegevuse mõte on hägune, kuid ärevust külvav.

Provokatiivne siga

Selgelt eristavate väärtushinnangute puudumine on olnud põhikriitikaks popkunstnike vastu. Popkunsti sotsiaalsus, sekkumishuvi ongi vahest üks põnevamaid teemasid, mis määrab popi elujõulisuse tänase publiku jaoks. Artikli kolmas kangelane – Siga – on sotsiaalne kangelane. Siga on Harro Koskineni loominguline signatuur ja ühtlasi Soome popi tuntuim kujund, kelle kaudu kunstnik teeb nähtavaks väikekodanliku elustiili pahed: mugavuse, nüriduse, liigtarbimise jms. Omal ajal käsitleti Harrot selle looma tõttu niivõrd ohtliku kunstiradikaalina, et 1969. aastal valminud „Seamessiase" pärast pidi ta Jumala pilkamise süüdistuse tõttu asuma kohtus oma kunstivabaduse eest võitlema. See ebaõnnestus – talle määrati kriminaalkaristus. Siga on Harro kunsti märk, aga ühtlasi tolle ajastu võimukriitilise seltskonna lemmikkujund – võib öelda, et siga oli „õhus". Näiteks esitas 1968. aastal radikaalne sotsiaalaktivist Jerry Rubin Chicagos notsu Ameerika Ühendriikide presidendikandidaadiks slõuganiga: „Nad määravad presidendi ja too hakkab inimesi õgima. Meie esitame presidendi ja inimesed söövad teda". Kandidatuur ei läinud siiski läbi. Vahemärkusena tasub siinkohal mainida, et Soome popibuumi algus oli otseselt seotud Stockholmis Moderna Museetis toimunud kahe ameerika popi näitusega 1962 ja 1964, mida soome kunstnikud massiliselt vaatamas käisid, Harro nende hulgas.

Kui Harro sigadel on aja möödudes võimendunud humoorikas külg, siis mõned kunstniku välispoliitilised kriitilised installatsioonid ei varja endisaegade teravust ka nüüd. „Paha lugu" (1968) kujutab punast Nõukogude sümboolikaga lastebotikut astumas peale õrnale naisefiguurile, kelle käes on langemas Poola, Ungari ja Tšehhoslovakkia lipud. Töö valmis päev enne Praha sündmusi!

Kui püüda nüüd kokkuvõtteks Kumu eri näitused ühiseks popilooks kokku sõlmida, võiks välja pakkuda väikese mõttemängu tööde ringlemisest. Näiteks Lapini Jänes võiks vabalt haarata Eesti popi näituselt plakati Campbelli supipurgiga ja vedada selle Malmö kogude näituse popituppa. Warholi Mao-seeria sobiks aga kenasti Harro Koskineni tööde hulka. Nimelt on Harro näitusel eksponeeritud neljast ikoonist koosneva teose „Kõrgemal ja madalamal" visuaalne kood ilmselgelt laenatud ameerika popist. Harro siga aga võiks organiseerida töö „Paha lugu" eesti popi näituselle otseütlevat poliitilist kriitikat esindama. Näib, et 1960. aastateks oli maailm muutunud väikeseks.

Kitšilt laenatud popiesteetika imbus tasapisi ametlikku kunsti ja disaini ning muutis põhjalikult vaataja ilunärvi.

KÄDI TALVOJA
KUMU KURAATOR

Villem Jahu kasutab Kumu ekspositsioonipinda sportliku vormi hoidmiseks.

FOTOD: MARIA ADER, KRISTIINA HANSEN, TANEL RANNALA

Chaneldior Kumu ekspositsioonidele alternatiivi pakkumas.

Laura Tootsi ja Kristiina Hanseni infograafika: veepüstol ja käärid keelatud, luup lubatud.

Suhestuv esteetika Kumus

Kevadel juhendas Maria-Kristiina Soomre Eesti Kunstiakadeemias vabade kunstide magistrante ning selgitab, miks võis tudengeid seejärel näha Kumus ootamatutel aktsioonidel.

Õppeaine „Erialadevaheline projekt" pidi päädima eri valdkondade tudengite ühisprojekti – ühe rahvusvahelise kunstiklassiku *workshop*'iga. Kuna masu tegi oma korrektiive, leidsid tudengid end kevadel ühtäkki hoopis – kohustusliku kirjandusena abiks Nicolas Bourriaud' „Suhestuv esteetika" (*Relational Aesthetics*) – muuseumiga suhestumas, igaüks omal moel ja nautides täielikku väljendusvabadust. Lähtepunktiks oli Kumu kunstimuuseum: institutsioon, hoone või mõni siin eksponeeritud teos. Projektid realiseerusid maikuu nädalatel, kulmineerides muuseumiööl, mil ainuüksi Kumu kunstimuuseumi tuli rekordiline 8000 inimest.

Kontseptuaalsema lähenemisega kunsti puhul, mida enamik realiseerunud projekte oli, leiab „teos" aset kohati märkamatult – ühel hetkel on see lihtsalt „juhtunud", ning publikul, kuraatoritel ja kaasaelajatel jääb üle võimalus tutvuda dokumentatsiooniga. Üks kursuse eesmärke oligi panna noori autoreid mõtlema oma teoste ja aktsioonide dokumenteerimisele. EKA Vabade kunstide osakonna arhiivile ootavad nüüd üleandmist kaheksa projekti dokumentatsioni, millest mõnigi on tähelepanuväärse näitusekvaliteediga nüüdiskunsti teos. Kumus võib aga tänaseni ajada vähemalt ühe teostunud projekti – **Laura Tootsi** ja **Kristiina Hanseni** „keelukleebiste" jälgi, mis Kumu kuraatorite soovil jäid pikemalt muuseumikeskkonda ilmestama. Teos sündis kunstnike osalusprojektina, kus nii külastaja kui ka „saalitädi" rollis üritati välja selgitada muuseumirituaali aluseid – mida muuseumis teha võib ja mida mitte –, konkreetsete keelukleebiste sisu aga kajastab kunstnike telefoniintervjuud muuseumi infotöötajaga, kelle abil keelud-käsud kaardistati. Saadud info põhjal toodeti Kumu visuaalset identiteeti järgivad keelukleebised, mis paigaldati valitud kohtadesse pahaaimamatutele muuseumikülastajatele seoselühiseid tekitama. Või mida mõtleksite teie, kui silmaksite muuseumi sisenedes uksel näiteks tantsukeelumärki?

Sisuliselt sarnasest, muuseumirituaali olemust puudutavast lähteküsimusest kasvas välja ka **Villem Jahu** *performance* „Kumu sport": autor külastas muuseumi tippvormi nimel töötava sportlase rollis, treenides nii keha kui vaimu näitusesaalides ja muuseumi avalikel pindadel. Teost saatis kunstniku ambivalentsem iroonia kunsti ja spordi vastanduse teemadel, sest sportlastele ja kunstnikele kehtivad küll erinevad professionaalsed nõudmised, ent kohati tundub avalikus arvamuses domineerivat liigagi samastav lähenemine neile Kultuuriministeeriumi alla kuuluvatele valdkondadele. Villem Jahu eksperiment katsetas kunsti kogemist aktiivse ruumis liikuja positsioonilt, pakkudes kaaskülastajatele beuyslikku osaluselamust projektis „kuidas seletada kunsti treenivale sportlasele". Kahtlemata on Kumu oma panduste, trepistike ja avarate saalidega kiusatus paljudele alternatiivsetele kasutusviisidele ja kuni nendest valmivad nii intrigeerivad jäädvustised nagu Villemi moodne tantsuvideo, on ka muuseum rahul.

Alternatiivseid ruumimänge praktiseeris ka **Flo Kasearu**, kes korraldas ühel ööl muuseumi sisehoovis erinevate vabaõhumängude õhtu. Tõepoolest – miks peaks õine muuseumiümbrus olema kõhedalt vaikne, kui siia on loodud ideaalne mänguväljak, kus hüppenööriga hüpata, palli taga ajada või kulli mängida. See ei ole siiski üleskutse muuseumi territooriumil omaalgatuslike massikogunemiste organiseerimiseks, sest selgi puhul oli kogu tegevus valvemeeskonnaga kooskõlastatud. Samasugust suhtlusvabadust rakendas **Anna Aua** püsiekspositsioonis teostega isiklikku performatiivsesse dialoogi astudes.

Muuseumiööl, mil kõik Eesti muuseumid olid külastajatele kuni kesköö tasuta avatud, leidsid aset mitmed tudengite aktsioonid ja *performance*'id. **Nestor Ljutjuki** eestvedamisel küpsetati muuseumi sissepääsu juures Kumu püsiekspositsiooni hittidest inspireeritud kujundusega pannkooke. Selline toidu kaudu ühiskogemuse, osaduse jagamine, millega kaasneb ka kunstialane vestlus, on tuntud Bourriaud' raamatu ühe keskse tegelase, kunstnik Rirkrit Tiravanija loomingust. Muuseumiöö ootamatult laadalik massipsühhoos ei võimaldanud küll sügavmõttelisi mõttevahetusi, kuid kunstniku astumist teenindaja rolli said tegijad täiel rinnal nautida. **Maria Aderi** eestvõtmel korraldati samal õhtul ka videografiti-aktsioon, millele käigus projitseeriti Kumu Kadriorupoolsele fassaadile n-ö alternatiiv-Eurovisioni videodisko. Kunstnik **Chaneldior** eelistas seevastu individuaalsemat lähenemist ning pakkus hõlma alt koridoris *laptop*'i-ekraanilt vaadata oma teost „Lind" – meloodilist elektropala, mis illustreeris kaadrit kunstniku vanematekodu seinal rippuvast loodusmaalist. Positiivsust manifesteeris külalistudeng **Li Yang** projektiga „Free Smiling Ticket", joonistades Kumu tasuta piletikleepsudele naerunägusid, põhjustades lausa järjekordi, külastajad said aga juba sisenemisel isikliku kunstiteose ja tasuta naeratuse osaliseks.

Otsesuhtlust külastajaga lausa publiku-uuringu formaadis katsetas **Taivo Timmusk**, kes mängis ühel täiesti tavalisel päeval Kumust väljuvate inimestega sõnamängu, saades jutule 164 inimesega, kellest 79 olid nõus kaasa mängima. Publiku lemmiksõnaks, mida kõige sagedamini pakuti, osutus „elevant".

MARIA-KRISTIINA SOOMRE
KUMU KURAATOR

Eesti Kunstimuuseum – aeg kunstis

Eesti Kunstimuuseum on väärikas ja traditsioonidega asutus, loodud ajal, mil toimusid viimased suured Vabadussõja lahingud idarindel, ajal, mil Eesti Vabariigi valitsus oli saanud valitseda vaid aasta. Alustada selles olukorras muuseumi – oma kultuuri mälupanga loomist, näitab tollaste riigijuhtide erakordselt mastaapset mõtteviisi.

Tegelik hilisem reaalpoliitika loksutas muuseumi eri oludesse ja ruumidesse, kuid selle ümber kasvanud vaimne sfäär kinnitas algset veendumust: kuni oskame hinnata kohalikku loomepotentsiaali, seni püsib rahvas arenguvõimelisena. Tänaseks oleme liikunud üsna kaugele tollastest arusaamadest, kuid idee vaimu ülimusest ei tohiks olla kadunud. See idee peab olema ka muuseumi tegevuse aluseks, hoolimata sellest, et tegutsemise viisid on võrreldes nii 1919. aastaga kui ka Kumu-eelse ajaga palju muutunud.

Eesti Kunstimuuseum on viie muuseumi ühendus. Seda mitte ainult organisatsiooniliselt ja administratiivselt, vaid ka ideoloogiliselt, esindades ühiseid väärtusi ning intellektuaalseid printsiipe. Teisalt on EKM brändina teadlikult tagaplaanile tõmbunud ning muuseumid esinevad avalikkuses rõhutatult oma nime all, spetsialiseerudes eri perioodide kunstile. Nii liigume Niguliste muuseumis läbi keskaja, Kadrioru kunstimuuseumis ja Mikkeli muuseumis läbi Lääne-Euroopa ja Venemaa uusaja kunsti, Kumu esitab eesti ja baltisaksa kunsti alates 18. sajandi algusest tänapäevani ning Adamson-Ericu muuseum, põhinedes küll ühe kunstniku kogul, liigub oma näitustega nii sõjaelses kui -järgses modernismis. Meie kommunikatsioon, reklaam ja turundus on harumuuseumide brändide keskne, ent selle taga seisab keskne organisatsioon, Eesti Kunstimuuseum.

EKMil on suurim kohalik kunstikogu, väljakujunenud tugiteenuste struktuur, professionaalne töötajaskond. Meil on väga suur töökoormus – mis avalikkusele alati välja ei paista –, sest meie kogud ei teeninda mitte üksi EKMi, vaid kogu Eesti ning ka rahvusvahelisi näitusi. Toimuvad rahvusvahelised konverentsid eeskätt vastava teema spetsialistidele, kuhu kogunetakse üle Euroopa, aga ka USAst. Ainuüksi 2009. aastal on ilmunud viis kataloogi ja kaks teaduskogumikku ning muuseumide hariduskeskuste tehtavat tööd ja tunde ei jaksa kokku arvutada. Meie omatulu protsent eelarves läheneb 40-le, mis Euroopa traditsiooni silmas pidades on ebanormaalselt palju. Meil on kõik justkui väga hästi.

Mida see kõik aga laiemas plaanis ja tuleviku jaoks tähendab? Rünnakud muuseumide elitaarsuse ja suletuse vastu, mis vapustasid muuseumide tegutsemise põhialuseid Euroopas juba 1970. aastatel, olid eeskätt seotud kaasaegse kunsti arengute ja protestilainetega institutsionaalsuse vastu. Pikkamööda on see muuseumide tegutsemist tõesti muutnud, kuid otsustavaks said ilmselt muutused majanduses, kiire ja pidev kasv tarbimises ja turisminduses. Tänapäeva kultuuritööstusest räägitakse kui võimsast, üha kasvavast tööstusharust. Muuseumid, kes ei taha olla selles võidujooksus kõrvale tõrjutud, ei võitle inimeste vaba aja eest mitte ainult teiste kultuuritööstuse harude – teatrite, kontsertide ja kinodega –, vaid ka supermarketitega, kes miksivad müüki kultuuriüritustega. Fakt on see, et viimastel aastatel räägitakse üha enam elamusmuuseumidest ning üha vähem kogudepõhistest muuseumidest. Kaalud on võrreldes sõjajärgse perioodiga langemas teise äärmusse.

Selline trend pole jätnud puudutamata ka Eesti muuseume, võime ka siin rääkida suunast elamuspõhisele muuseumile. See on väga perspektiivne, samas ka äärmiselt tundlik tegevus, sest piir muuseumi põhieesmärkide ning kommertsiaalse rahateenimise vahel võib osutuda hapraks. Seepärast ei tohi unustada tõde, millega Kumu alustas: meie näitused on allahindluseta professionaalsel kõrgtasemel, aga me räägime sellest eri viisidel vastavalt sihtgrupile.

Muuseumide roll Eesti kultuuripildis on kahtlemata viimaste aastate jooksul suurenenud, muuseumi kuvand on muutumas. Kumu esimesed aastad on aidanud esile tuua ka tööd, mida paljud muuseumid olid juba alustanud. Eesti kultuuri juhtivate institutsioonide hulka kuulumine pole mitte edevus, vaid vastutus. Peame aga mõtlema mitte ainult tänase päeva muredele, vaid tulevikuvõimalustele. Minevikku pole olemas, kui me ei valmista sellele kohta tulevikus. Kavandades homset päeva, peame silmas järgmist:

* Jätkuvat ning intensiivistuvat koostööd eesti kunstnike, kultuuriorganisatsioonide, kõrgkoolidega. Näeme ennast osana risoomvõrgustikus, kus kõik on kõigiga seotud.

* Ainult rahvusvahelise institutsioonina oleme võimelised eesti kultuuri edendamisel kaasa rääkima. Aken maailma on alati kahepoolne, aga see eeldab rasket ja pikaajalist tööd. Olgu see siis üks eesmärke.

* Meie tegevus peab olema pidevalt mõtestatud. See tähendab pikemaajalisi strateegilisi plaane ja visioone, muutumisvõimelisust, kriitilist reflektsiooni. Oleme asunud välja töötama kogude poliitikat, teadustöö strateegiat, e-kunstimuuseumi põhimõtteid.

* Me ei unusta, et elame globaliseerunud virtuaalses maailmas. Kohalolek digitaalses maailmas muutub üha olulisemaks. Kumu virtuaaltuur on tõsine samm selles suunas.

Mõtted ja plaanid ei saa kunagi teoks, kui nende taga pole suurepäraseid professionaale, inimesi, kes jagavad samu väärtusi ning annavad oma jõu ja mõtted selleks, et abstraktne sõnapaar „Eesti Kunstimuuseum" oleks elav, särav, suure tulevikupotentsiaaliga paik, kus mälu tarkus ühineb vastutusega tuleviku ees. Suur tänu kõigile kolleegidele Eesti Kunstimuuseumist, meie sõpradele Eesti Kunstimuuseumi Sõprade Seltsist, toetajatele ja sponsoritele, partneritele igapäevases koostöös ja kõigile neile, kes leiavad tee meie muuseumidesse!

Peame mõtlema mitte ainult tänase päeva muredele, vaid tulevikuvõimalustele. Minevikku pole olemas, kui me ei valmista sellele kohta tulevikus.

SIRJE HELME
EESTI KUNSTIMUUSEUMI PEADIREKTOR

Kogude uudised

Neeme Külm, Maarja Kask, Ralf Lõoke, Ingrid Ruudi. Gaasitoru. Dokumentatsioon. Installatsioon 11. Veneetsia arhitektuuribiennaalil. 2008–2009

NÜÜDISKUNSTI SÄILITAMINE ON VÄLJAKUTSE

Nüüdiskunsti säilitamine on oma kaasaegset kunstipärandit koguvatele mäluasutustele suur väljakutse. Kunstiloomeks kasutatud materjalide mitmekesisus – *ready-made* detailidest orgaaniliste substantsideni – teeb teoste füüsilise vormi säilimise ja säilitamise tehniliselt keeruliseks ülesandeks. Veelgi vastuolulisem on aga materiaalse ja kontseptuaalse terviku alalhoidmine. Füüsiline vorm on sageli eristamatu ideest, materjal moodustab teose tähenduste ringi – väiksemgi muudatus materjalis võib kaasa tuua töö kontseptsiooni tahtmatu teisenemise. Lisaks võivad tähendusliku osa tööst moodustada mittemateriaalsed elemendid, nagu helid, valgus, liikumine, lõhnad, teose loomise ajaline ja ruumiline kontekst, personaalne või intellektuaalne alltekst, protsessi jätkuvus vms.

Selleks, et ennetada teoste füüsilise ja ideelise terviku hajumist, tuleb säilitamist käsitleda tulevikkuvaatavalt ja kogumispoliitika olulise osana. Koos teose omandamise ja musealiseerimisega on vaja luua visioon eri tasandite – nii materiaalsete kui mittemateriaalsete – säilimise võimalustest. Vastasel juhul on oht tagantjärele nentida, et muuseumikogud koosnevad kunstiteoste hajusatest fragmentidest, mille vormi ja ideed on keeruline või võimatu rekonstrueerida.

Nüüdisaja pärandi kogumise juures on võtmesõnaks saanud dokumentatsioon, mis mõtestab ja säilitab teose need tasandid, mida füüsiline objekt ise ei pruugi reflekteerida. Erandina võibki kogumise „objektiks" osutuda üksnes teost kajastav dokumentatsioon, mitte füüsiline kunstiteos ise. Selline pretsedent on Eesti Kunstimuuseumis loodud „Gaasitoru" kujul.

HILKKA HIIOP
KAASAEGSE KUNSTI KONSERVAATOR-RESTAURAATOR, EKM

Kaasaegse kunsti kogumise ja säilitamisega seotud probleemidele keskendus tänavune Kumu sügiskonverents „Mis jääb meie maailmast alles pärast meid?".

KRIITILINE SKULPTUUR „GAASITORU"

Üks viimaseid lisandusi Eesti Kunstimuuseumi kogudesse on esmapilgul üllatuslik ja vastuoluline teos „Gaasitoru". Tegemist on dokumentatsiooniga Eestit 11. Veneetsia arhitektuuribiennaalil esindanud projektist: kohaspetsiifilisest kriitilisest skulptuurist, kollasest gaasitorust, mis ühendas ajaloolises Giardini pargis Venemaa ja Saksamaa rahvuspaviljone. Nüüd muuseumi fondis hoiul olev teos oli väljas ka Kumu kevadisel näitusel „Asjade seis". Musealiseeritud versiooni kuulub „Gaasitoru" ajalehe formaadis kataloog, kaks biennaalipubliku reaktsioone peegeldavat videot, mis filmiti Veneetsias toruotstesse paigutatud kaamerate abil, projekti arhitektuurikavandid, lõpptulemust ja ehitusprotsessi kajastavad fotod ning meediaväljavõtted ja autorite kirjavahetus asjassepuutuvate instantsidega.

Muuseumi jaoks on selline otsus üks esimesi pretsedente, ent juba aastakümneid võib nüüdiskunsti praktikas jälgida teose piiride avardumist, kus säilitamisele ei kuulu enam mitte füüsiline objekt, vaid pigem kontekst, idee, kontseptsioon. Tänapäeva kunstis on üha sagedamini teoseks just nimelt sotsiaalsed suhted, sündmused ja aktsioonid – suhtlussituatsioonid ja protsessid, mida pikas perspektiivis ainult dokumentatsioonide kaudu (kui üldse) on võimalik säilitada.

Muuseum otsustas „Gaasitoru" oma kaasaegse kunsti kogusse soetada eelkõige teose kriitilise konteksti, tugeva kontseptsiooni ning huvitava lahenduse tõttu, tähtsusetu ei ole ka projektile Veneetsias osaks saanud rahvusvaheline tähelepanu. „Gaasitoru" ületas arhitektuuri traditsioonilisi piire, pakkus kontseptuaalselt tugeva installatsiooni ning juhtis kriitiliselt tähelepanu arhitektide eetilisele positsioonile keskkonda, rahvusvahelisi suhteid ning majandust reguleerivate poliitikate teostajana.

MARIA-KRISTIINA SOOMRE
KUMU KURAATOR

kalender

NOVEMBER–DETSEMBER 2009

KUMU KUNSTIMUUSEUM

PÜSIVÄLJAPANEK (3. korruse A-tiib)
Eesti kunsti klassika 18. sajandi algusest II maailmasõja lõpuni
Varamu
Liikudes ühelt teemalt teisele, avanevad eesti kunsti loo taustal ka kogu Euroopale iseloomulikud kultuuriprotsessid.

NÄITUS (3. korruse B-tiib)
Normandia maalijad
60 teost maalijailt, kelle elu ja looming on tihedalt seotud romantilise Normandia piirkonnaga: Gustave Courbet, Eugène Boudin, Jean-Baptiste-Camille Corot, Charles Daubigny, Claude Monet, Albert Marquet jpt.
Kuni 10.1.2010

PÜSIVÄLJAPANEK (4. korruse A-tiib)
Eesti kunst II maailmasõja lõpust taasiseseisvumiseni
Rasked valikud
Selle perioodi kunst kajastab Nõukogude aega iseloomustavaid suuri murranguid, teeb kokkuvõtteid, väljendab poolehoidu või hukkamõistu.

NÄITUS (4. korruse B-tiib)
HARRO! Soome popkunsti klassik
Soome kunstniku Harro Koskineni (s 1945 Turus) popiperioodi looming kritiseerib väikekodanlikku elulaadi, selle keskseks tegelaseks on paks erksavärviline siga.
Kuni 28.3.2010

KAASAEGSE KUNSTI GALERII (5. korrus)
I love Malmö
Kaasaegse kunsti näitus Malmö kunstimuuseumi kogudest tutvustab näiteid Põhjamaade kunsti eri ajalõikudest, väljapaneku keskteljе moodustab eelkõige nn Põhjamaade imena tuntud kunstiplahvatus 1990. aastatest.
Kuni 17.1.2010

SUUR SAAL
POPkunst Forever!
Ülevaatenäitus eesti popkunsti arengust ja ideoloogiatest alates 1960. aastate lõpust, mis keskendub popkultuuri võimukale tulekule omaaegsesse Nõukogude kultuurisfääri ning selle mutatsioonidele läbi mitme kunstnikupõlvkonna tänaseni.
27.11.2009–11.4.2010

EKSKURSIOON
Info ja tellimine E–R 12.00–15.00
Tel 602 6126, e-post: kumu.giid@ekm.ee

NB! Juhitud ekskursioonid toimuvad ainult ettetellimisel vähemalt viis tööpäeva varem. Seoses suure külastatavusega palume ekskursioonid tellida võimalikult vara.

Weizenbergi 34 / Valge 1, 10127 Tallinn
Tel 602 6001
E-post: muuseum@ekm.ee
Avatud
mai–sept T–P 11–18
okt–aprill K–P 11–18

ADAMSON-ERICU MUUSEUM

PÜSIVÄLJAPANEK
Adamson-Eric (1902–1968) on üks mitmekülgsemaid loovisiksusi 20. sajandi eesti kunstis. Eelkõige virtuoosliku maalijana tuntud kunstnik töötas ka peaaegu kõigil tarbekunstialadel. Muuseumi püsiekspositsioonis on väljapanek Adamson-Ericu loomingust (maal, keraamika, nahkehistöö, ehted ja mööbel).

NÄITUS
Muutliku vikerkaare all. Eesti Teaduste Akadeemia Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse kunstikogu
Mitmeid Eesti kunstiklassika tippteoseid sisaldava kunstikogu põhiosa moodustab kirjanik Friedebert Tuglase isiklik kollektsioon, kuhu on lisandunud poetess Marie Underi kunstikogu ning eesti pagulaskunsti kollektsioon Eesti Kultuurifondilt Ameerika Ühendriikides. Näitus avab 20. sajandi eesti kirjanike ja kunstnike omavahelisi suhteid.
Kuni 21.3.2010

EKSKURSIOON
Juhitud ekskursioonid toimuvad ettetellimisel tel 644 5838 või adamson-eric@ekm.ee.
Hind 200.-, lisandub muuseumipilet 30.-.
Õpilastele 100.-, lisandub muuseumipilet 15.-.

Lühike jalg 3, 10130 Tallinn
Tel 644 5838
E-post: adamson-eric@ekm.ee
Avatud K–P 11–18

Bo Hultén. Must panter. 1982. Skulptuur. Malmö kunstimuuseum

ÄRA LASE MÖÖDA

Kumu ekskursioonid üksikkülastajatele

KUNSTILE KÜLLA!
Temaatilised, konkreetsele näitusele keskenduvad ekskursioonid toimuvad nädalavahetustel ning on suunatud üksikkülastajatele. Ekskursioonid algavad kell 13.00. Osavõtt muuseumipiletiga, kogunemine infoleti juures.

I love Malmö
14. ja 15.11 eesti keeles
22.11 vene keeles
Põhjamaade kaasaegne kunst Malmö kunstimuuseumi kogudest.

Normandia maalijad
12., 13.12 eesti keeles
20.12 vene keeles
Näitus maalijailt, kelle elu ja looming on tihedalt seotud romantilise Normandia piirkonnaga: Gustave Courbet, Eugène Boudin, Jean-Baptiste-Camille Corot, Charles Daubigny, Claude Monet, Albert Marquet jpt.

SEENIORIDE EKSKURSIOONI-REEDE
Ekskursioonid spetsiaalselt seenioridele! Kord kuus reedeti, kell 11.30 eesti keeles ja kell 13.00 vene keeles. Sissepääs muuseumipiletiga, kogunemine infoleti juures.

Eesti graafika
27.11
Ekskursioon annab ülevaate Eesti graafika arengust läbi aegade. Eesti graafika oli erakordselt populaarne ja levinud Nõukogude perioodi eesti kunstis ning seda iseloomustab süvitsiminek ja huvi tehnilise külje vastu.

POPkunst Forever!
18.12
Ülevaatenäitus eesti popkunsti arengust ja ideoloogiatest alates 1960. aastate lõpust. Näitus keskendub popkultuuri võimukale tulekule omaaegsesse Nõukogude kultuurisfääri ning selle pidevatele mutatsioonidele läbi mitme kunstnikupõlve tänaseni.

Eugène Boudin. Trouville, sadamamuul tõusu ajal. U 1888–1895. Õli. Kollektsioon „Normandia maalijad"

Normandia maalijad. Kunstiajaloo legendid Kumus

Näitus „Normandia maalijad" Kumu 3. korruse B-tiivas toob Eesti publikuni 60 teost Alam-Normandia maavolikogu initsiatiivil loodud kunstikogust. Kollektsioonis on esindatud maalijad, kelle elu ja looming on tihedalt seotud Normandia piirkonnaga, sh maailmakuulsad kunstnikud Théodore Géricault, Gustave Courbet, Eugène Boudin, Jean-Baptiste-Camille Corot, Charles Daubigny, Johan Barthold Jongkind, Claude Monet, Edouard Vuillard, Albert Marquet, Raoul Dufy.

Normandial on moodsa kunsti ajaloos tähelepanuväärne koht. Alates 19. sajandi algusest tõusis see piirkond nende kunstnike huviorbiiti, kelle looming valmistas ette moodsa kunsti – impressionismi ja fovismi sündi. Normandias kohtusid parimad prantsuse maastikumaalijad, kes loodusest ja vabadusest joobunuina avastasid maalikunsti kauaks unarusse jäetud väljendusvahendid, valguse ja värvi. Innustunud Normandia rannikule iseloomulikest õhuvirvendustest ja valguspeegeldustest, püüdsid nad hetkemuljeid jäädvustades väljendada universaalseid tõdesid.

Näituse koostaja: Alain Tapié, kollektsiooni „Normandia maalijad" direktor, Lille'i Kunstimuuseumi peakuraator
Kuraator Kumu kunstimuuseumis: Tiina Abel

Kumu auditooriumis linastuvad dokumentaalfilmid:
18.11 „Impressionismi sünd". Rež Jean-Paul Fargier, 1994, 58'
25.11 „Konrad Mägi". Rež Andres Sööt, 2001, 60'

Näitus on avatud kuni 10.1.2010.

KADRIORU KUNSTIMUUSEUM

KADRIORU LOSS

PÜSIVÄLJAPANEK

16.–20. sajandi maalikunst (Madalmaade, saksa, itaalia, vene meistrid). 18.–20. sajandi Lääne-Euroopa ja vene tarbekunst ning skulptuur.

NÄITUS

Balti biidermeier

Näitus tutvustab baltisaksa kunsti ja kultuuri hiilgeaega ning uurib Eesti kunstikogude põhjal siinse kodukultuuri ilminguid ja tähendusi 19. sajandi esimesel poolel.
Kuni 29.8.2010

ÜRITUS

14.11 Biidermeieri päev
Kell 11.00 Lastehommik „Tinasõdurid ja tikkimine" (vene keeles) 5–11aastastele, osavõtutasu 35.-
Kell 11.00 ekskursioon näitusel „Balti biidermeier" täiskasvanutele (vene keeles), osalemine muuseumipiletiga
Kell 15.00 loeng sarjast „Laupäevaakadeemia". Eve-Kaia Järving „Eesti biidermeierinterjöörid", Mati Raal „Kuidas ära tunda biidermeiermööblit? " (eesti keeles), osalemine muuseumipiletiga
Kell 15.00 lasteprogramm „Tinasõdurid ja tikkimine" (eesti keeles) 5–11aastastele, osavõtutasu 35.-

LAUPÄEVAAKADEEMIA

Osalemine muuseumipiletiga

12.12 kell 15.00
Kadi Polli. Kodumaa pildid 19. sajandi esimese poole Eesti maastikukunstis

16.12 kell 15.00
Juta Keevallik Biidermeierportreed – perekondliku intiimsuse ja lapsemeelse tundlikkuse maailm

23.1 kell 15.00
Ljubov Kisseljova. ...Я озреваю стол – и вижу разных блюд / Цветник, поставленный узором...

13.2 kell 15.00
Anne Untera. Rahvalik huumor baltisaksa karikaturisti Franz Burchard Dörbecki (1799–1835) loomingus

20.2 kell 15.00
Aleksandra Murre. Балтийский бидермейер: искусство, люди, эпоха

Ekskursioonide tellimine tel 606 6400 ja kadriorg@ekm.ee

KONTSERT

15.11 kell 19.00
Concerto Grosso

22.11 kell 18.00
Tallinna Muusikakeskkool
Kaido Välja (viiul)
Piletid kohapeal enne algust

2.12 kell 19.00
Eesti Interpreetide Liit
Akadeemiline Kammermuusika
Mati Mikalai (klaver). Kavas R. Schumann, M. Ravel
Piletid Piletilevi müügipunktides

5.12 kell 19.00
Eesti Interpreetide Liit
Akadeemiline Kammermuusika
H. Veskus (laul), O. Kuusik (laul), M. Lohuaru (klaver). Kavas G. Faure, H. Duparc, F. Poulenc, M. Ravel
Piletid Piletilevi müügipunktides

6.12 kell 18.00
Tallinna Muusikakeskkool
Nataly Sakkos, Niina Murdvee
Piletid enne algust kohapeal

13.1 kell 19.00
Eesti Interpreetide Liit
Akadeemiline Kammermuusika
Uus Tallinna Trio. Kavas L. van Beethoven, J. Brahms, H. Tulve
Piletid Piletilevi müügikohtades

16.1 kell 19.00
Eesti Interpreetide Liit
Akadeemiline Kammermuusika
I. Vau (trompet), P. Lassmann (klaver). Kavas P. Hindemith, S. Rahmaninov
Piletid Piletilevi müügikohtades

24.1 kell 18.00
Tallinna Muusikakeskkool
Mart Laas, Signe Hiis
Piletid enne algust kohapeal

14.2 kell 18.00
Tallinna Muusikakeskkool
Mirjam Kerem, Riina Joller
Piletid enne algust kohapeal

17.2 kell 19.00
Eesti Interpreetide Liit
Akadeemiline Kammermuusika
M. Turi (tenor), M. Raide (klaver). Kavas F. Schubert, R. Strauss, M. Saar
Piletid Piletilevi müügikohtades

20.2 kell 19.00
Eesti Interpreetide Liit
Akadeemiline Kammermuusika
K. Mühling (kannel), L. Jürgens (harf), E. Nael (klavessiin). Kavas L. Sumera, A. Pärt, R. Rannap jt
Piletid Piletilevi müügikohtades

Weizenbergi 37, 10127 Tallinn
Tel 606 6400
E-post: kadriorg@ekm.ee
Avatud
mai–sept T–P 10–17
okt–apr K–P 10–17

MIKKELI MUUSEUM

PÜSIVÄLJAPANEK

Johannes Mikkeli kollektsioon. 16.–20. sajandi Lääne-Euroopa, Vene ja Hiina kunst.

NÄITUS

Kadunud aegade aarded. Egiptuse, Kreeka, Vana-Ida ja Kolumbuse-eelse Ameerika kultuuride muistised Eesti muuseumides ja erakogudes

Näitus on retk tuhandete aastate tagusesse aega, mil Egiptust valitsesid vaaraod, sumerid kirjutasid tekste savitahvlitele ja kreeklased maalisid kauneid vaase.
Kuni 31.1.2010

PINGE. Saksa ekspressionism M. ja F. Lutheri kunstikogus

Näitus tutvustab mööblitööstur Martin Lutheri ja ta abikaasa Francesca Lutheri 1939. aastal tehtud kingitust, mille 54 lehest koosnev kollektsioon keskendub 20. sajandi esimeste kümnendite kunstile.
12.2.–26.9.2010

LAUPÄEVAAKADEEMIA

21.11 kell 15.00
Amar Annus. Muististe kogumisest meil ja mujal

Ekskursioonide tellimine tel 606 6400 või kadriorg@ekm.ee

Kadunud aegade aarded Mikkeli muuseumis

Näitus „Kadunud aegade aarded. Egiptuse, Kreeka, Vana-Ida ja Kolumbuse-eelse Ameerika kultuuride muistised Eesti muuseumides ja erakogudes" on retk tuhandete aastate tagusesse aega, mil Egiptust valitsesid vaaraod, sumerid kirjutasid tekste savitahvlitele ja kreeklased maalisid kauneid vaase. Kuigi eksponeeritud esemeil puudub väärismetallide sära, on need käinud huvitava ja keerulise rännutee vanaaja kultuurikeskusest tänapäeva ning igaüks neist mineviku kõrgkultuuride kildudest on vaatamist väärt ka fragmendina.

Laupäevaakadeemia:
21.11 kell 15.00 Amar Annus
Muististe kogumisest meil ja mujal
Osalemine muuseumipiletiga

Kadrioru kunstimuuseum – Mikkeli muuseum
Weizenbergi 28, Tallinn
K–P 10.00–17.00
Tel 606 6400,
kadriorg@ekm.ee

Votiivsõnn. Mükeene. Hilise hellaadilise ajajärgu III periood, 15.–13. saj eKr. Terrakota, maaling. Erakogu

Weizenbergi 28, 10127 Tallinn
Tel 606 6400
E-post: kadriorg@ekm.ee
Avatud K-P 10-17

NIGULISTE MUUSEUM

PÜSIVÄLJAPANEK

Kirikukunst 13.–18. sajandist: Hermen Rode töökojas valmistatud peaaltar (1478–1481), Bernt Notke maali „Surmatants" unikaalne fragment (15. saj lõpp) jpm. Hõbedakambris gildide, tsunftide, Mustpeade vennaskonna ja kiriku hõbevara.

NÄITUS

Bernt Notke – uuenduste ja traditsioonide vahel

2009. aastal mööödub 500 aastat Bernt Notke surmast. Fotonäitus tutvustab Notke töökoja loomingut ning selgitab teoste ajaloolist ja liturgilist konteksti.
Kuni 10.1.2010

EKSKURSIOON

Info ja tellimine: niguliste@ekm.ee või tel 631 4330

ÜRITUS

Nigulapäev Niguliste muuseumis
6.12 kell 12.00 „Niguliste Nikolaus". Ekskursioon 7–12aastastele (eelregistreerimisega kuni 4.12.09 triin.hallas@ekm.ee)
14.00 ekskursioon eesti keeles, 15.00 vene keeles

16.00 orelipooltund
Sissepääs soodushinnaga: täispilet 30.-/sooduspilet 20.-

KONTSERT

Orelipooltund igal L ja P kell 16.00. Sissepääs muuseumipiletiga.

16.11 kell 19.00 Eesti Filharmoonia Kammerkoor
Mendelssohn, Kõrvits, Kreek.
Dirigent Daniel Reuss

20.11 kell 19.00 Eesti Kontsert
25 aastat Niguliste muuseumi kontserdisaali.
Juubelikontsert
Pilet 160.-/120.-

28.11 kell 12.00 Eesti Kooriühing
Raduga koor

5.12 kell 12.00 Eesti Kooriühing
Flora kammerkoor. Kiili koor

6.12 kell 19.00 Eesti Kontsert
Händel 250: „Veemuusika"
Pilet 140.-/105.-

8.12 kell 19.00 Eesti Kontsert
„Inglite laulud", Rondellus
Pilet 140.-/105.-

12.12 kell 12.00 Eesti Kooriühing
ERKI kammerkoori vilistlased
Peep Sarapiku sünni- ja surma-aastapäeva tähistav kontsert

12.12 kell 19.00 „Studium Vocale" 10. aastapäeva kontsert

26.12 kell 17.00
Eesti Kontsert
Tallinna Poistekoor
Pilet 160.-/120.-

30.12 kell 19.00
Eesti Kontsert
Andres Mustonen (viiul)
Pilet 140.-/105.-

Ülo Sooster. Silm munas. 1962. Õli. Tartu Kunstimuuseum

Kumu loeng-ekskursioonitsükkel „Ringi sees"

Kas kunstiteos on lugu, mäng märkidega või jumalikust sädemest läidetud kaootiline puhang? Selles loeng-ekskursioonide sarjas vaatleme, kus ja kunas on kunstiajaloos kasutatud ringi, ruutu ja kolmnurka. Milliseid kujundeid kohtame enim Kumus ja teistes muuseumides? Mida tähendab Kumu? Loeng-ekskursiooni viib ellu kunstiteadlane Helena Risthein. Eesti keeles kell 14.00, vene keeles kell 16.00. Sissepääs muuseumipiletiga.

RUUT

6.12.2009
Hiinas tõstetakse taevaring maad tähistava ruudu kohale. Ruudu leiame kangamustrist ja kuubi ehituskunstist. Räägime kubismist. Ka lehekülg ja pilt on enamasti nelinurksed. Pildi sees varieerivad kujundeid Malevitš, Akberg ja Mondrian. Kumu 4. korrusel on kõrvuti ruut ja kolmnurk.

KOLMNURK

10.1.2010
Ikka üles päikese poole, mäe tippu ja mäest alla. Seekord kõneleme kolmnurga vastandlikest tähendustest, Tõnis Vindi sisenduslikest mustritest, ka sfäärilisest kolmnurgast ja taevasse tungivast püramiidist, mille pinnalaotus meenutab risti.

RIST

7.2.2010
Vaimsel vertikaalil kerkib maine horisontaal. Kui palju tähti! Niiluse kaldal on aasrist, Nigulisteski Egiptuse Antoniuse rist, tsaarilossis Andrease rist. Ristatakse mõõgad ja käed pannakse risti.

KÄSI, SÜDA, SILM

7.3.2010
Jäljed kunstis ja elus. Võimukalt maha suruv ja tiivana lendu viiv käsi. Brahma silm ja Ülo Soosteri loodud silm. Mida ühist on sufismil ja kristliku südame uuendusel? Jätame südamlikult hüvasti, et kohtuda järgmisel aastal – loengutsüklil sünkroonsest kunstiajaloost.

5.1 kell 19.00
Eesti Kontsert
Oreliöhtu Bach-Händel
Andres Ujibo (orel)
Pilet 140.-/105.-

31.1 kell 19.00
Eesti Kontsert
Vokaalansambel Stile Antico (Suurbritannia)
Pilet 180.-/135.-

5.2 kell 19.00
Eesti Kontsert
Magnus Hortus Musicus
Pilet 140.-/105.-

Lisainfo kontsertide kohta www.concert.ee (Eesti Kontsert), www.epcc.ee (Eesti Filharmoonia Kammerkoor), www.kooriyhing.ee (Eesti Kooriühing)

Niguliste 3, 10146 Tallinn
Tel 631 4330
E-post: niguliste@ekm.ee
Avatud K–P 10–17

www.ekm.ee

HARIDUSPROGRAMMID EESTI KUNSTIMUUSEUMIS

KUMU HARIDUSKESKUS

MUUSEUMIÕPE

Muuseumitundide sarjad

LUGUSID KUNSTIS
8osaline eri teemadel põhinev ja loovtöödega sari näitusel „Varamu" (Eesti kunsti klassika 18.sajandi algusest II maailmasõja lõpuni).
5–14aastastele, kohandatakse vastavalt vanusele.

MIS SAI EDASI
4osaline eri teemadel põhinev ja loovtöödega sari näitusel „Rasked valikud" (Eesti kunst II maailmasõja lõpust taasiseseisvumiseni).
5–11aastastele.

Üksikud muuseumitunnid

PEATEEL
Ringkäik töölehe ja kleepsudega näitusel „Varamu" (Eesti kunsti klassika18. sajandi algusest II maailmasõja lõpuni). 12–14aastastele.

MAGISTRAAL
Ringkäik töölehe, konspekti ja kleepsudega näitusel „Varamu" (Eesti kunsti klassika 18. sajandi algusest II maailmasõja lõpuni). Gümnaasiumile ja täiskasvanutele.

JÄLJEKÜTID
Mänguline, töölehega muuseumitund näitusel „Varamu" (Eesti kunsti klassika 18. sajandi algusest II maailmasõja lõpuni). 5–11aastastele.

SEATEMP(EL)
Lõbus töölehega popkunsti programm lasteaedadele, algklassidele ja peredele näitusel „HARRO! Soome popkunsti klassik".

KOGU ARMASTUS, PURGIS!
Programmid Põhjamaade kaasaegse kunsti näitusel „I love Malmö". Põhikooli 7.–9. klassile ja gümnaasiumile. NB! Ainult kuni 17.12.2010!

Seminar
Meetod 4K. Seminarid Kumu kaasaegse kunsti kaartidega suures saalis ja 5. korruse näitustel. Gümnaasiumile ja täiskasvanutele.

Kumu perepäev
PEREPÄEV Seatemp(el) 21.11 kell 12.00 näitusel „HARRO! Soome popkunsti klassik".

NB! Kõiki sarjade tunde saab tellida ka üksikult ja vene keeles aadressil haridus@ekm.ee.

KUMU KUNSTIKOOL

Lastele

KUNSTISTUUDIOD
Kunstistuudiote eesmärk on pakkuda alternatiivset kunstiõpet ainulaadses keskkonnas – Kumu kunstimuuseumis. Iganädalased stuudiotunnid on suunatud lastele ja noortele alates 1. eluaastast. Õpe toimub ateljeedes ja saalides nii eesti kui vene keeles.
1–2aastastele – T kell 9.30
3aastastele – T kell 14.15
4–5aastastele – E kell 16.30
6aastastele – T kell 16.30
7–9aastastele – N kell 14.30
10–15aastastele – N kell 16.15
3–6aastastele (vene keeles) – N kell 16.00
7–12aastastele (vene keeles) – R kell 16.00

Täiskasvanutele
Kumu kunstikooli eri kunstiliike ja -tehnikaid tutvustavad kursused lähtuvad Kumu näitustest. Toimuvad keraamika- ja maalikursused. Täpsem kursuste info www.ekm.ee/kumu.

KERAAMIKA EKSKLUSIIVPROGRAMM „KUUM JA KÜLM"
Talve lähenedes ootab Kumu kunstimuuseumi keraamika-ateljee taas neid, kes igatsevad kord aastas olla koos sõpradega kunstnikud ning valmistada üheskoos savist ainulaadne keraamiline ese, mis hiljem põletatakse ja glasuuritakse. Juhendaja keraamik Aigi Orav.

Õpetajatele
MULTIMEEDIAKURSUS KUNSTIÕPETAJATELE
Kursus on seotud kirjastuse Atlex ja Kumu hariduskeskuse koostöös valminud kunstiõpiku 7.–9. klassile 2. osa multimeedia peatükiga. Soovi korral läbitakse konkreetseid õpikuülesandeid. Kursuse lõplik sisu ja ülesehitus arvestab osalejate oskuste ja soovidega. Juhendaja Kristi Laanemäe (õpiku multimeedia osa autor).
Kursust on võimalik tellida teile sobival ajal. Grupi suurus peab olema 7 inimest.
Kursuse maht: 20 tundi.
Info ja registreerimine: www.ekm.ee/kumu, tel 602 6134, 533 10318 ja piret.sepp@ekm.ee

ADAMSON-ERICU MUUSEUM

PÜSINÄITUSE PROGRAMMID

Tujukad kujundid
Lihtsamate geomeetriliste kujundite õppimiseks, vaatlus- ja väljendusoskuse arendamiseks lasteaialastele. Osalemistasu 15.-.

Kaugetest maadest lihtsate asjadeni
(töövihik 1)
Töövihikuprogramm tutvustab mänguliselt Adamson-Ericu natüürmorte, maastikke ja lillemaale 1.–6. klassile. Osalemistasu 20.-.
Nüüd ka vene keeles!

Kohvikumaalid ja tujukad kujundid
(töövihik 2)
Töövihikuprogramm abstraktse maalikunsti, geomeetriliste kujundite ja kompositsioonioõpetusega tutvumiseks 1.–6. klassile. Osalemistasu 20.-.
Nüüd ka vene keeles!

Rääkivad portreed ja vallatud figuurid
(töövihik 3)
Töövihikuprogramm portreedest, figuuridest, mustri loomisest ja tarbekunstist Adamson-Ericu teoste näitel 1.–6. klassile. Osalemistasu 20.-.

Kahhelmaali töötuba
Mänguline komponeerimisõpetus ja keraamilistele plaatidele maalimine Adamson-Ericu eeskujul. Õpilastele 20.- / täiskasvanutele 50.-.

Ehtekunsti töötuba
Ehete meisterdamine traadist ja maakividest. Õpilastele 20.- / täiskasvanutele 50.-.

Programmid toimuvad aasta läbi.
Aeg kokkuleppel.

AJUTISTE NÄITUSTE PROGRAMMID

Minu kunstikogu
HariduspROgramm lastele kunstist ja selle hoidmisest ning kollektsioneerimisest näitusel „Muutliku vikerkaare all. Eesti TA Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse kunstikogu".
Eelkoolielistele 15.- / õpilastele 20.-.
Kuni 12.3.2010

Kirjandusest kunstini
HariduspROgramm noortele näitusel „Muutliku vikerkaare all. Eesti TA Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse kunstikogu".
Õpilastele 20.-
Kuni 12.3.2010

Kevadvaheaja kunstilaager „Vikerkaare all"
Toimub näitusel „Muutliku vikerkaare all. Eesti TA Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse kunstikogu". Lastele vanuses 7–12 a.
17.–18.3.2010

Kõikidele hariduspROgrammidele vajalik eelregistreerimine tel 644 5838 või 644 5835.
Muuseumipedagoog Liisi Lauer (liisi.lauer@ekm.ee).

ÜRITUSED

26.11 kell 17.00
„Tsenseerimata Tuglas"
Friedebert Tuglase kommenteeritud autoriantoloogia tutvustamine (Jaan Undusk).
Toimub näitusel „Muutliku vikerkaare all. Eesti TA Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse kunstikogu". Osalemine muuseumipiletiga 30.-/15.-

12.1 kell 16.00
Uue aasta tervituskohv õpetajatele
HariduspROgramme puudutav info ning meeldiv ülltus headele partneritele. Eelregistreerimine tel 644 5835.

14.1 kell 17.00
„Elo Tuglas, naine kirjaniku kõrval"
Mall Jõgi kõneleb näitusel „Muutliku vikerkaare all. Eesti TA Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse kunstikogu".
Osalemine muuseumipiletiga 30.-/15.-

11.2 kell 17.00
„Paaži kaitsva tiiva all. Marie Under ja Artur Adson"
Õnne Kepp kõneleb näitusel „Muutliku vikerkaare all. Eesti TA Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse kunstikogu".
Osalemine muuseumipiletiga 30.-/15.-

11.3 kell 17.00
„Armastus revolutsiooni varjus"
Underi ja Tuglase kirju loeb Kaie Mihkelson, kommenteerib Jaan Undusk. Eesti naisluuletajate tekstidele loodud laule esitab Lea Eermann. Toimub näitusel „Muutliku vikerkaare all. Eesti TA Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse kunstikogu".
Osalemine muuseumipiletiga 30.-/15.-

KADRIORU KUNSTIMUUSEUM

KADRIORU LOSS

5–11aastastele lastele
Lossikool
Temaatiliste muuseumitundide sari lasteaia- või kooligruppidele eesti või vene keeles.
Osalustasu 35.- (sisaldab ekskursiooni ja loomingulist tegevust töötoas), väikegruppidele (alla 10 lapse), rühmahind 350.-.
Teemad: „Kadrioru lossi lugu" (aasta läbi), „Tinasõdurid ja tikkimine" (oktoober 2009 – märts 2010), „Jõuluime" (detsember), „Kell on ajanäitaja" (jaanuar – mai 2010), „Muuseumi köögipool" (november 2009 – mai 2010), „Riigivanema loss" (veebruar) „Suur veeuputus" (aprill – mai 2010), „Ema süda" (aasta läbi).

Lastehommik
Lossikooli sari muuseumi perega külastavatele lastele iga kuu kolmanda laupäeval eesti ja kuu teisel laupäeval vene keeles. Osalemistasu 45.- (sisaldab ekskursiooni ja loomingulist tegevust töötoas), kõikide lastehommikute abonement 280.-.

Tinasõdurid ja tikkimine
14.11 kell 11.00 vene keeles
21.11 kell 11.00 eesti keeles

Jõuluime
12.12 kell 11.00 vene keeles
19.12 kell 11.00 eesti keeles

Kell on ajanäitaja
9.1 kell 11.00 vene keeles
16.1 kell 11.00 eesti keeles

Muuseumi köögipool
13.2 kell 11.00 vene keeles
20.2 kell 11.00 eesti keeles

Kunstiring
Oktoobrist maini pühapäeviti toimuvad tunnid viivad lapsed vanade kunstimeistrite maailma, kord kuus ka teistesse Tallinna muuseumidesse, ateljeedesse jm. Võimalik osta 3 korra kunstiringi pilet 200.- või 9 korra pilet 540.-.
5–7aastastele lastele eesti keeles
kell 13.00–14.30
5–7aastastele lastele vene keeles
kell 11.00–12.30
8–12aastastele lastele eesti keeles
kell 11.00–12.30
8–12aastastele lastele vene keeles
kell 13.00–14.30

Põhikoolile
Muuseumitunnid kooligruppidele eesti või vene keeles. Programmiga kaasneb tööleht.
Osalustasu 35.- (sisaldab ekskursiooni ja loomingulist tegevust töötoas), väikegruppidele (alla 10 lapse) rühmahind 350.-.
Teemad: „Lossi ajalugu" (aasta läbi), „Amor, Noa ja Neitsi Maarja – antiikmütoloogia ja piiblilood kunstis" (aasta läbi), „Oh ajad! Oh kombed!" (oktoober 2009 – märts 2010)

Gümnaasiumile
Temaatilised ekskursioonid eesti või vene keeles. Osalemistasu õpilasgrupile (kuni 30 õpilast, sisaldab muuseumipileteid ja giiditeenust) 750.-.
Teemad: „Barokne keisriloss", „Kunstistiilid", „Antiikmütoloogia ja piiblilood kunstis".

MIKKELI MUUSEUM

5–11aastastele lastele
Temaatilised muuseumitunnid lasteaia- või kooligruppidele, eesti või vene keeles. Osalustasu 35.- (sisaldab ekskursiooni ja loomingulist tegevust töötoas), väikegruppidele (alla 10 lapse) rühmahind 350.-.
Teemad: „Muumiad ja muu" (kuni detsember 2009), „Kuidas kujutada kurbust? " (jaanuar – mai 2010)

Põhikoolile
Muuseumitunnid kooligruppidele eesti või vene keeles. Programmiga kaasneb tööleht.
Osalustasu 35.- (sisaldab ekskursiooni ja loomingulist tegevust töötoas), väikegruppidele (alla 10 lapse), rühmahind 350.-.
Teemad: „Vaaraodest vanade kreeklasteni" (kuni detsember 2009), „Kunstikogu ja salamaailm" (aasta läbi), „Millest räägib portselan" (aasta läbi)

Gümnaasiumile
Temaatilised ekskursioonid eesti või vene keeles. Osalemistasu õpilasgrupile 550.- (kuni 30 õpilast, sisaldab muuseumipileteid ja giiditeenust).
Teemad: „Kadunud aegade aarded" (kuni detsember 2009), „Kunstikogumise fenomen" (aasta läbi), „Kõrgepingeliin" (jaanuar – mai 2010)

Kõikidesse hariduspROgrammidesse vajalik eelregistreerimine tel 606 6400 või kadriorg@ekm.ee

NIGULISTE MUUSEUM

PÜSIVÄLJAPANEK

Algklassidele
Lõvijaht Nigulistes. Head ja pahad
Inglid Niguliste kunstiteostel

Põhikoolile
Niguliste ABC. Pühakud ja nende legendid

Gümnaasiumile
Niguliste „Surmatants": keskaegse inimese ja maailmapildi peegel

NÄITUS

„Mõistatuste rada" näitusel „Bernt Notke – uuenduste ja traditsioonide vahel"

Kestus 60–90 min. Kolmapäevast reedeni, kellaaeg kokkuleppel. Osalemistasu 30.-

Kõigile hariduspROgrammidele vajalik eelregistreerimine tel 631 4330 või niguliste@ekm.ee.

Täpsem informatsioon kõigi hariduspROgrammide ja ekskursioonide kohta www.ekm.ee.

Iga kuu ilmub elektrooniline Eesti Kunstimuuseumi hariduspROgrammide infokiri. Kui soovite uudiseid oma e-mailile, saatke palun märgusõna „hariduskiri" aadressile muuseum@ekm.ee.

RIMESSBALTIC
Adamson-Ericu muuseumi suurtoetaja

Ants Laikmaa. Marie Underi portree. 1904. Pastell

Nikolai Triik. Konrad Mäe portree. 1908. Õli

Ado Vabbe. Siuru märk. 1917. Tušš, guašš, kleebis

Konrad Mägi. Maastik linna siluetiga. 1906. Illustratsioon F. Tuglase novellile „Oma päikese poole". Tušš

Muutliku vikerkaare all

Adamson-Ericu muuseum alustas muuseumiaastat mullu detsembris oma 25. aastapäeval konverentsiga „Isik ja muuseum – isikumuuseum", mis tõi laiema ja jätkuva diskussioonina esile eri kultuurivaldkondade isikumuuseumide probleeme ning koostöövõimalusi.

Muuseumiaasta lõpetuseks, mil teatepulk antakse edasi lugemisaastale 2010, planeerisime näituse, mis tutvustab kirjanikega seotud isikumuuseumi – meie pikaajalise hea koostööpartneri Eesti Teaduste Akadeemia Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse (UTKK) mitmekülgset kunstikogu.

Eelkõige teadusliku uurimistööga tegeleva kirjanduskeskuse kunstikogule pani aluse Friedebert Tuglas oma testamendiga, pärandades perekonna kultuurivara – üle 1000 kunstiteose ja ligemale 16 000 raamatut – Teaduste Akadeemiale. Pärast Tuglase surma 1971. aastal on kingitustena kogusse lisandunud mitmeid Tuglase ja Underi loomingu originaalillustratsioone. Aastatel 1993–1994 jõudis Rootsist kirjanduskeskusesse Marie Underi ja Artur Adsoni kunstikogu. 2007. aastal andis Eesti Kultuurifond Ameerika Ühendriikides keskusele üle oma heatasemelise kunstikogu, kuhu aastail 1968–1975 oli eelkõige Eduard Rüga nõudlikul valikul kogutud meie pagulaskunstnike Abel Lee, Endel Kõksi, Karin Lutsu, Olev Mikiveri, Eduard Rüga, Hans Tsirki, Epp Ojamaa, Otto Paju, Anne-Reet Parise, Arno Vihalemma, Osvald Timmase ja teiste loomingut. Kollektsiooni liitmine kirjanduskeskuse koguga on esmapilgul üllatav, kuid selles ilus on sümboolne side nii Tuglase pagulasaastatega 20. sajandi alguses kui ka Underi ja Adsoni saatusega. Eelkõige näitab see aga suurt usaldust UTKK muuseumiosakonna ja seal viimastel aastatel Eha Ranna juhtimisel tehtud töö vastu kunstikogu säilitamisel ja hoiutingimuste kaasajastamisel.

UTKK kunstikogu asub Nõmmel, majas, kus 1944. aastani elasid Under ja Adson ning seejärel Tuglased, kelle kodumiljöö ja loomekeskkond on majamuuseumi põhimõttel säilitatud. Kirjaniku koduinterjööris on püsiekspositsioonina väljas mitmed kunstiteosed, mõned pieteeditundeliselt täpselt seal kus Tuglase eluajalgi. Mõistagi pole aga majamuuseumis spetsiaalseid näituseruume kunstikogu laiemaks tutvustamiseks.

Tänaseks 1159 teosest koosnevasse kollektsiooni kuuluvad mitmed Eesti kunstiloos märgilised teosed, nagu Nikolai Triigi „Konrad Mäe portree" (1908), mis näituseks täielikult restaureeriti, Ants Laikmaa „Marie Underi portree" (1904), Aleksander Tassa „Amori tempel Versailles's" (1912), ning hea valik Konrad Mäe, Aleksander Tassa, Nikolai Triigi, Ants Laikmaa, Ado Vabbe, Märt Laarmani, Eduard Wiiralti, Gori, August Roosilehe, Anton Starkopfi, Jaan Vahtra, Andrus Johani, Aleksander Mülberi, Hando Mugasto, Arkadio Laigo, Vive Tolli, Evald Okase ja paljude teiste tuntud eesti kunstnike loomingust. Mõistagi on Underi ja eriti Tuglase kogus suur osa illustratsioonidel. Tähelepanuväärseima välisautorina on esindatud Oskar Kokoschka illustratsiooniga Underi „Kogutud luuletustele" 1958. aastast.

Kunstikogu kujunemist vaadates joonistub hästi välja kultuuriloolisel huvitav sissevaade kirjanike ja kunstnike omavahelistesse suhetesse. Teoseid UTKK kunstikollektsioonist on aastate jooksul kaasatud paljudele näitustele, kuid väljapanek „Muutliku vikerkaare all" on selle mitmekülgse kunstikogu esmakordne ülevaatlik esitlus.

KERSTI KOLL
ADAMSON-ERICU MUUSEUMI KURAATOR

Muutliku vikerkaare all. Eesti Teaduste Akadeemia Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse kunstikogu näitus Adamson-Ericu muuseumis. Kuraatorid Kersti Koll ja Eha Rand. Avatud kuni 21.3.2010

Balti biidermeier

1815. aastal Viini kongressiga lõppenud Napoleoni sõdade ja 1848. aasta revolutsioonide vahele jäi Euroopas stabiilsuse ja rahu aeg, mida on hakatud nimetama biidermeierajastuks. Ühtaegu nii nostalgiline kui ka kriitiline „biedermeieri" mõiste sündis siiski alles 19. sajandi keskpaiku, mil arst Adolf Kussmaul ja jurist Ludwig Eichrodt mõtlesid Müncheni satiirilise nädalalehe Fliegende Blätter jaoks välja Weiland Gottlieb Biedermaieri nimelise tegelase. Oma sündmustevaese argipäeva ja naiivsete luuletustega kehastas see kooliõpetajast luuletaja „tavalist meest", lihtsameelse, kitsarinnalise ja õdusa väikekodanliku elu paroodilist kokkuvõtet. Esialgu mööblistiilina tuntud biidermeier on tänapäeval kaotanud halvustava tähenduse. Üha enam ollakse veendunud selles, et biidermeierkunsti ei saa seostada pelgalt (väike)kodanluse lihtsakoelise maitse ja privaatsust hinnanud elutundega, vaid saksa keeleruumis toimunud üldise meelsusemuutusega.

Näituse kuraator on Tiina Abel.
Avatud kuni 29.8.2010

Laupäevaakadeemia Kadrioru lossis: 14.11 kell 15.00
Eva Kaia Järving. Eesti biidermeierinterjöörid
Mati Raal. Kuidas tunda ära biidermeiermööblit?

Franz Burchard Dörbeck. Sarjast „Stseenid Berliini tänavaelust". 1820–1830. Koloreeritud litograafia

Pilk balti aadlikultuuri hiilgeaega

Kadrioru kunstimuuseumis on sellel talvel väljas suurejooneline ülevaade Balti 19. sajandi esimese poole kunstist.

Pealkirja all „Balti biidermeier" näeb lossi kahe korruse näitusesaalides maale ja graafikat siinse kunstiajaloo tuntud ja tundmatutelt meistritelt, tarbekunsti ning mööblit. See on nii mahult kui sisult rikkalik näitus, kust leiab õitsvate balti aadlipreilide, tarmukate pereemade ja küpses eas daamide, univormis kavaleride, sünkmustades kuubedes vaimulike ja õpetlaste portreid. On pitsivahtu, lilli ja sametraamides pastelle, aga ka toatäis detailitäpseid loodus- ja linnavaateid, seltsi- ja korporatsioonielu kroonikat, omaaegseid naljapilte ning *Estica* teemat.

Kui üldiselt on stiilimõiste nime kandvad näitused juba pigem eilne päev, mõjudes oma vormikeksksuses ahistavana ja üldistustes naiivsena, siis „Balti biidermeierit" võib pidada õige moodsas võtmes käsitluseks. Siin ei ole tähelepanu all kaugeltki mitte ainult kunst ise oma žanri- ja stiiliküsimustega, vaid ajastu mentaliteet laiemalt.

Näituse eesmärgiks on pildiline sissevaade balti aadlikultuuri hiilgeaega. Tuntud kunstnikunimed on seejuures küll tähtsad – esindatud on kõik Eesti- ja Liivimaa aladel 19. sajandi esimesel poolel tegutsenud olulisemad meistrid, nagu C. F. von Kügelgen, K. A. Senff, A. G. W. Pezold, G. A. Hippius, F. L. von Maydell, C. T. von Neff jpt –, kuid samavõrra ilmekalt kõnelevad mitmed laiemale kunstipublikule seni tundmatud tööd, mille kunstiline tase ulatub kõrgest professionaalsusest eluröömsa diletantismini.

„Balti biidermeier" pakub nn uut kunstiajalugu – sotsiaalse ja feministliku vaatenurga läbi avardunud ja kriitilisemaks muutunud pilku Eesti kunstiloole. Perekonnaportreede ja maastikuvaadete kaudu saab näitusel kinnitust baltlaste kodu(maa)armastus, aga ka seisuseuhkus ja seisuseteadlikkus, mis peegeldub nii siinsete aadlike kui ka literaatide nägudelt. Paratamatu ebamugavustundega tuleb silmitsi seista balti aadli suhtumisega kohalikesse pärismaalastesse – eesti ja läti talupoegadesse, kelle kombeid ja väljanägemist peremees huviga dokumenteeris. Täiesti mõõdapäässmatu teema on näitusel aga biidermeierajastu naised – noored ja sulnid, tanus ja tegusad, vanad ja väärikad –, alati just selles rollis, mida perekond ootas ja ühiskond määras.

KADI POLLI
KADRIORU KUNSTIMUUSEUMI DIREKTOR

Karl Sigismund Walther. Noore neiu portree. 1838. Õli

Gustav Adolf Hippius. Kunstniku abikaasa Friederike Hippiuse portree. 1850. Õli

Igal biidermeierajastu naisel oli kaasasündinud amet: olla perenaine ja ema. Kuna armas Jumal varustas kõiki vajaminevaga, oli ta naisele kinkinud usinuse, kasinuse ja kuulekuse, mida demonstreerivad lausa omaette žanriks kujunenud tütarlaste portreed. Nii istuvadki nad tavaliselt vaikselt, käed süles, kuid peake võluvalt viltu. Selline korralik tüdruk ei rääkinud oma isale ega tulevasele mehele vastu ja kasvatas emarolliks valmistudes potililli. Suletuks jääv aken viitab neiu valmisolekule püsida tulevikuski kodus, et oodata oma abikaasat puhta pesu ja sooja supiga. Et toit aga õigel ajal valmis saaks, peab ta oskama aega kasutada. Sellele vihjab rippuv uur, mille kuldsus juhib delikaatselt tähelepanu kaasavara olemasolule.

Vaatamata kõigile ootustele võis siiski juhtuda sedagi, et nii mõnestki armsast tüdrukust kujunes hoopiski ülimalt iseteadev perenaine. Sellise proua käes olev võtmekimp sümboliseerib tema õigust maja uksi lukku panna ja kinni keerata ehk teisisõnu võimu nii rahalaeka, sahvri kui magamistoa üle.

ANU ALLIKVEE
KADRIORU KUNSTIMUUSEUMI GRAAFIKAKOGU KURAATOR

Bernt Notke – 500

Tänavu möödub 500 aastat hiliskeskaegse Läänemere-ruumi ühe kuulsaima kunstniku Bernt Notke (u 1430/40–1509) surmast.

10.–12. septembril toimus Tallinnas rahvusvaheline konverents „Kunst, mälu ja patronaaž – Läänemere regiooni visuaalkultuur Bernt Notke ajal", mille korraldasid Niguliste muuseum, Tallinna Ülikooli Ajaloo Instituut ja M. C. A. Böckler Mare Balticum-Stiftung. Käsitleti Notke tähtsamaid teoseid Eestis ja mujal, analüüsiti teoste ikonograafiat ning Notke töökojale omaseid materjale ja tehnikaid. Interdistsiplinaarne osalejate ring koosnes kunstiteadlastest, sotsiaalajaloolastest, restauraatoritest ja kirjandusteadlastest. Ajaloo Instituudi vanemteadur ja konverentsi peakorraldaja **Anu Mänd** kommenteerib toimunud konverentsi ning Notke uurimise edasisi perspektiive:

„Ehkki Notket võib pidada üheks enim uuritud hiliskeskaja kunstnikuks Põhja-Euroopas, ei saa seniseid käsitlusi kindlasti pidada ammendavaks. Aja jooksul uueneb kunstiteaduse metodoloogia ning kerkivad esile aina uued küsimused ja probleemid: üha rohkem on hakatud tähelepanu pöörama kunstiteoste ruumilisele, liturgilisele ja sotsiaalsele kontekstile, samuti tellijate rollile ja ambitsioonidele. Konverentsilgi käsitleti mitmes ettekandes Notke teoste asukohta kirikutes ning nende seotust mitmesuguste rituaalidega, aga ka seda, mil viisil igavikustati tellijate mälestust ning väljendati nende ühiskondlikku positsiooni.

Mõistagi ei keskendutud konverentsil ainult Notkele, vaid ka teistele tema kaasaegsetele kunstnikele Põhja-Saksamaal. Toodi esile, et näiteks hiliskeskaegse Lübecki puhul on sageli kasutatud väljendit „Notke ajastu" ja rõhutatud Notke geniaalsust – ent keskendumine üksikutele suurmeistritele annab ajastust väga ühekülgse ja kallutatud pildi ning on oht sildistada ülejäänud maalijaid ja puunikerdajaid teisejärgulisteks. Selle asemel, et pöörata tähelepanu üksnes suurtele nimedele ja tippteostele, tasub tõepärasema pildi huvides uurida kogu tolle ajastu kunstivõrgustikku, meistrite liikumist ja nendevahelisi sidemeid, kunstimõjude levikut jne. Konverentsi ettekanded antakse välja artiklite kogumikuna ning võib loota, et sellest kujuneb uus tähis keskaegse Läänemere ruumi visuaalkultuuri uuringute vallas."

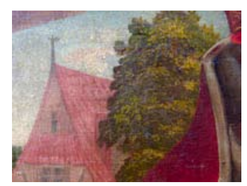

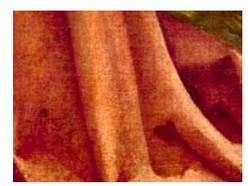

Detailfoto paavsti foonil olevast hoonest hajutatud valguses; IPR-salvestis, milles eristuvad katuse ja taeva piirkonnas maalimata jäänud kujutised katuse kohal lendavatest lindudest

Detailfoto kardinali rüü alaosast hajutatud valguses, IPR-salvestis varju markeeriva alusjoonistuse viirutusega

Tallinnas asub kaks Notkele omistatud teost: „Surmatants" Niguliste muuseumis ning Püha Vaimu kiriku peaaltar. „Surmatantsu" võib pidada rahvusvaheliselt kõige tuntumaks keskaegseks kunstiteoseks Eestis. Eesti Kunstimuuseumi maalikonservaator ja restauraator **Alar Nurkse** selgitab „Surmatantsu" seisukorda ning maali edasisi uuringuid, mida võimaldab täiustunud tehnoloogia:

„Viimased 44 aastat on „Surmatants" olnud vaadeldav välimusega, mis kujundati Moskva restaureerimise kesktöökojas 1962.–1965. aastatel V. Karasjova juhatamisel töötanud meeskonna (P. Baranov, S. Globatšova, G. Karlsen, V. Titov) poolt. Maali seisukorda sellest mõõdunud aastate järel hinnates võib öelda, et restauraatorite toonane töö on osutunud sobivaks ja hoolivaks, kasutatud materjalid ja meetodid on näidanud end vastupidavana. Maal dubleeriti uuele aluslõuendile, kindlustades sellega tänaseni hea ekspositsiooniseisundi. Ennistusjärgseid muutusi on väga vähe.

Tänu konverentsil tekkinud uutele kontaktidele ja tõstatatud küsimustele oli juba oktoobris võimalik alustada maali alusjoonistuste uuringut, kasutades infrapunareflektograafi (IPR) meetodit. Alusjoonistus teostati tavaliselt tahke materjaliga nagu näiteks musta kriidi või puusöega. Sageli fikseeriti kujund seejärel musta vesivärvi või lahjendatud tindiga, kasutades pintsli või sulge. Alusjoonistuse tase võis ulatuda üldistatud visandist läbitöötatud kompositsioonini, lõpliku välimuse kujundas loomulikult alles maaling. Alanud uuringute kohta võib praegu tõdeda, et alusjoonistuste olemasolu „Surmatantsul" on õnnestunud dokumentaalse digitaalse salvestisega kinnitada. Jälgede analüüsimine on alusjärgus, ent juba võib öelda, et maalil on alusjoonistuse tunnustega selged, kuigi erineva lähenemise ja teostusega jäljed. Näiteks on selgelt nähtav pintsliga tehtud varju viirutav jälg, mis märgib kindlalt kardinali riietuse voltide varjuosa. Samuti eristub alusjoonistusest vormi otsiv ja märgitud piire mingil määral eirav kammitsemata maaling. IPR-uuringus saavad jälgitavaks nii erinevused algse ja lõpetatud kompositsiooni detailide maalingus kui ka kujundite ülesehitus töö käigus. Edasine tööprotsess peab alusjoonistuse iseloomu täpsustama."

ELLU MAAR
KIRJASTAMISE SPETSIALIST

Eesti Kunstimuuseum asutati 17. novembril 1919. aastal, kuid alalise hoone sai see alles pisut rohkem kui aasta aega hiljem. Toonase nimetusega Tallinna Eesti Muuseumi varad koliti Kadrioru lossi 1921. aasta kevadel.

EESTI KUNSTIMUUSEUM 90

Aeg kunstis

Kadrioru lossi külluslikku barokkstiilis interjööri on kunst pidanud sobima läbi eri aegade ja valitsevate ideoloogiate. Fotodel Nõukogude Eesti kunsti ekspositsioon 1952. aastal ning Leonhard Lapini isiknäitus 1987. aastal.

FOTO: J. VILT.

Muuseumi kollektiiv 1923. aastal. 1. rida, vasakult: kataloogija Lydia Vademann, üks muuseumi asutajaid ning asjaajaja A. Pulst, kantselei ametnik E. Baumberg. 2. rida, vasakult teine: fotograaf J. Vilt, kantselei ametnik A. Vetkas, magasineerija V. Koppel, kataloogija A. Kruus.

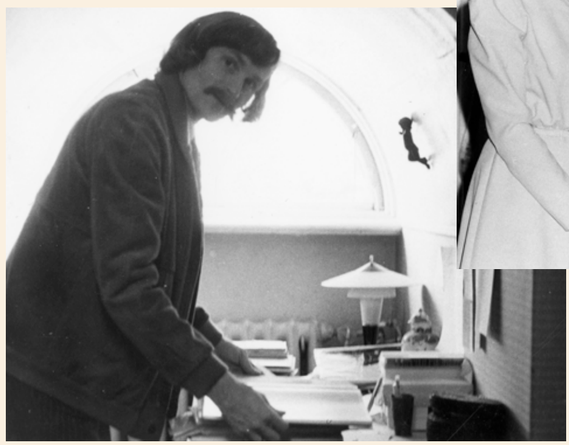

Väsimatu ja karismaatiline kunstiajaloo tutvustaja Jüri Kuuskemaa, töötanud muuseumis alates 1964. aastast.

Inge Teder, muuseumi pikaajaline ja kindlakäeline direktor aastatel 1966–1991.

Mai Levin, unikaalsete teadmistega spetsialist mitte ainult Wiiralti alal. Töötanud muuseumis alates 1961. aastast.

1983. aastal loodi Adamson-Ericu muuseum, mis sai võimalikuks tänu kunstniku lese Mari Adamsoni ligi 1000 teose suurusele annetusele. Pildil Mari Adamson kunstniku ateljees Tallinnas 1970. aastatel.

FOTO STANISLAV STEPAŠKO

FOTO R. LAANMAA

Marika Valk. *Exegi monumentum*, Kumu. EKM peadirektor 1991–2008. Pildil koos alati positiivse ja toetava abikaasa Heinz Valguga.

1984. aastal loodi Niguliste kirikusse ajaloolise kirikukunsti muuseum, kus eksponeeritakse keskaegse ja reformatsioonijärgse kunsti paremikku Eestis. Pildil direktor Marju Lagrekül, varahoidja Kaia Haamer ja teadur Harry Liivrand muuseumi avapeol.

Kumu avaõhtu, 17. veebruar 2006. Hirm, et muuseum ei suuda kõiki külalisi vastu võtta, osutus asjatuks.

Uue ajajärgu algust muuseumi elus ehitatakse kiiresti. Kumu avamisega sai Eesti Kunstimuuseum esimest korda spetsiaalselt muuseumi vajadustele vastava hoone.

2008. aastal pälvis Kumu parima Euroopa muuseumi tiitli. Pildil toonane Kumu direktor, praegune Eesti Kunstimuuseumi peadirektor Sirje Helme (vasakult kolmas) auhinnatseremoonial Dublinis. Istub ürituse patroon Tema Majesteet Belgia kuninganna Fabiola.

Kumu auditoorium

kunst film muusika tants teater

NOVEMBER – DETSEMBER

12. ja 14.11 kell 19.00
Tantsukunst Kumus
Opus Tempus. www.stu.ee.
Pilet 175.-/130.-

16.11 kell 18.00
Mängufilm „MILK"
Režž Gus van Sant, USA 2008, 128'.
Pilet 60.-/40.-

18. ja 25.11 kell 18.00
Kumu Dokumentaal
Sari „Impressionismi lätetel".
www.poffee/kumu. Filmid juhatab sisse
Tiina Abel. Tasuta

22.11 kell 15.00
Filmisari „Vestes Ameerika lugusid"
www.ekm.ee/kumu. Tasuta

24.11 kell 17.00
Dokumentaalfilmi „Evald Okas" esilinastus.
Režž Tõnu Virve, stsenarist Juta Kivimäe,
2009, 58'. www.ekm.ee/kumu. Tasuta

27.11–6.12
Pimedate Ööde filmifestival
www.poff.ee. Piletiga

8.12 kell 19.00
Jõulujazz 2009
Ajavares feat. Liina Saar. www.jazzkaar.ee.
Pilet 150.-/125.-

9.12 kell 18.00
Kumu Dokumentaal
„Jazz'i paruness". Režž Hannah Rothschild,
Suurbritannia 2008, 83'.
www.poff.ee/kumu. Tasuta

10.12 kell 19.00
Kontsertetenduste sari „Kutse duellile", 55'.
www.filharmoonia.ee. Pilet 130.-/90.-

11.12 kell 19.00 Jõulujazz 2009
„Café Anglais". Helin-Mari Arderi sekstett.
www.jazzkaar.ee. Pilet 175.-/125.-

12.12 kell 17.00 Jõulujazz 2009
„Talvine soojus". Hedvig Hanson.
www.jazzkaar.ee. Pilet 200.-/150.-

14.12 kell 18.00
Filmisari „Vestes Ameerika lugusid"
www.ekm.ee/kumu. Tasuta

15.12 kell 19.00
Jõulujazz 2009
Ari Hoenig & Punk Bop feat. Kristjan
Randalu (USA-Eesti). www.jazzkaar.ee.
Pilet 200.-/150.-

16.12 kell 18.00
Kumu Dokumentaal
„Persona Non Grata". Režž Fabio Wutack,
Belgia 2008, 92'. www.poff.ee/kumu.
Tasuta

Eesti popkunst Kumu suures saalis

Alates 27. novembrist on Kumu suures saalis avatud näitus „POPkunst Forever!" Ülevaatenäitus eesti popkunsti arengust ja erinevatest ideoloogiatest alates 1960. aastate lõpust keskendub popkultuuri võimukale tulekule omaaegsesse Nõukogude kultuurisfääri ning selle pidevatele mutatsioonidele läbi mitme kunstnikupõlvkonna kuni tänaseni. Kuraator Sirje Helme.

Kumu siseneb virtuaalmaailma

Varsti saab Kumu kunstimuuseumiga tutvuda kodust lahkumata. 90 aasta juubeliks valmib 3D-formaadis interaktiivne virtuaaltuur, mis võimaldab külastada Kumu 360 kraadi ulatuses, vaadata valitud näitusi ning lugeda lisainformatsiooni, kiigata auditooriumi ja hariduskeskusesse. Kasutatud on ka audio- ning videonäiteid.

Külastajate huvi on suur

Jaanuarist augustini on Eesti Kunstimuuseumis käinud üle 200 000 inimese. Võrreldes eelmiste aastatega ei ole vaatajanumbrid oluliselt kahanenud. Muuseumiööl, 16. mail külastas Eesti Kunstimuuseumi filiaale ligi 17 000 inimest. Populaarsed on tasuta külastuspäevad, 31. detsembril on kõikidesse muuseumi filiaalidesse sissepääs tasuta.

Kunstimuuseum uues meedias

Alates sügisest on Eesti Kunstimuuseumi filiaalid esindatud ka uue meedia kanalites Facebook ja Twitter. Liitu meiega ja ole alati esimesena kursis!

Aeg kunstis

Külasta kõiki muuseume ühtse PILETIPAKETIGA 90 kr
Kehtib: 1. november – 31. detsember 2009

Vaata sünnipäevapakkumisi: www.ekm.ee

90 EESTI KUNSTIMUUSEUM

KUMU | KADRIORU KUNSTIMUUSEUM | adamson eric | NIGULISTE

KUMU KUNSTIMUUSEUM
Weizenbergi 34 / Valge 1, Tallinn
Avatud: K–P 11.00–18.00
31. detsembril avatud kuni 15.00
23.–26. detsembril suletud

KADRIORU KUNSTIMUUSEUM
Kadrioru loss: Weizenbergi 37, Tallinn
Mikkeli muuseum: Weizenbergi 28
Avatud: K–P 10.00–17.00
23. ja 31. detsembril avatud kuni 14.00
24.–26. detsembril suletud

ADAMSON-ERICU MUUSEUM
Lühike jalg 3, Tallinn
Avatud: K–P 11.00–18.00
31. detsembril avatud kuni 15.00
23.–26. detsembril suletud

NIGULISTE MUUSEUM
Niguliste 3, Tallinn
Avatud: K–P 10.00–17.00
23. ja 31. detsembril avatud kuni 14.00
24.–26. detsembril suletud

Kujunduses kasutatud detaile teostest: L. Lapin. Jänku suudlus. 1970. EKM, G. J. F. Napiersky. Daami portree. 1828. EKM, A. Vabbe. Siuru märk. 1917. UTKK, B. Notke. Surmatants. 15. saj lõpp. EKM

EESTI KUNSTI TOETUSFOND

EESTI KUNSTI TOETUSFOND a/a 10220034379014

agent Eesti Kunstimuuseumi ajaleht / nr 18, november 2009 / Weizenbergi 34 / Valge 1, 10127 Tallinn / +372 602 6001, **muuseum@ekm.ee**
Toimetaja Ellu Maar. Kolleegium: Tiina Abel, Sirje Helme, Marika Pärn, Maria-Kristiina Soomre, Kädi Talvoja
agent ilmub koostöös Eesti Ajalehed ASiga
© Eesti Kunstimuuseum 2009
ISSN 1736-2520

Swedbank